

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

યુ. પી. રાજ્ય પરિવહન નિગમ, દેહરાદુન

વિરુદ્ધ

સુરેશ પાલ

સપ્ટેમ્બર ૨૨, ૨૦૦૬

[જી. પી. માથુર અને એ. કે. માથુર, ન્યાયમુર્તીશ્રી]

શ્રમ કાયદાઓ:

ભંડોળના ગેરઉપયોગ માટે લેબર કોર્ટ દ્વારા સેવાના પ્રથમ વર્ષમાં જ બરતરફીનો આદેશ – હાઈકોર્ટે લેબર કોર્ટના તારણને સમર્થન આપ્યું, પરંતુ ઉદાર વલણ અપનાવ્યું અને હળવી સજા કરી – તે યોગ્ય નથી – કોર્ટોએ દખલ ન કરવી જોઈએ સિવાય કે સજા આઘાતજનક રીતે અપ્રમાણસર હોય – જો આવા

વ્યક્તિઓને હળવી સજાને બદલે મુક્ત કરવામાં આવે તો તે સમાજને ખોટો સંકેત આપશે – ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦ – અનુચ્છેદ ૨૨૬.

પ્રતિવાદીની નિમણૂક ૨૪.૭.૧૯૮૮ ના રોજ કંડક્ટર તરીકે કરવામાં આવી હતી. જ્યારે તે ૨૮.૭.૧૯૮૮ ના રોજ રાજ્ય નિગમની બસ ચલાવી રહ્યો હતો, ત્યારે બસનું અચાનક ચેકિંગ કરવામાં આવ્યું અને જાણવા મળ્યું કે વીસ મુસાફરો ટિકિટ વિના મુસાફરી કરી રહ્યા હતા. ગેરવર્તણૂક માટે તેને આરોપપત્ર આપવામાં આવ્યું અને ઘરેલું તપાસ યોજવા બાદ, તેને સેવામાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યો. તેણે ઔદ્યોગિક વિવાદ ઉઠાવ્યો. લેબર કોર્ટે ઘરેલું તપાસને ધ્યાનમાં લીધા બાદ પ્રતિવાદી સામેના આરોપો સાબિત થયેલા ઠેરવ્યા અને બરતરફીને સમર્થન આપ્યું.

પ્રતિવાદીએ હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ અરજી દાખલ કરી. સિંગલ જજે જોકે ગેરવર્તણૂક કરનાર વિરુદ્ધ લેબર કોર્ટના તારણોને સમર્થન આપ્યું, પરંતુ સજાને બરતરફીમાંથી ઘટાડીને એક ઠપકાની નોંધ અને સંચયી અસર સાથે બે પગારવધારાને રોકી દેવાની સજામાં બદલી. તેથી નિગમ દ્વારા આ વર્તમાન અપીલ દાખલ કરવામાં આવી.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે કહ્યું:

૧. અરજદાર કંડક્ટર તરીકે ફરજ બજાવતો હતો અને વિશ્વાસની સ્થિતિ ધરાવતો હતો. જો અરજદાર જેવા પદાધિકારી ટિકિટ જારી કર્યા વગર પૈસા

પોતાની પાસે રાખી કોર્પોરેશનને નુકસાન પહોંચાડીને રકમનો દુરુપયોગ કરે તો તે ગંભીર કૃત્યવિરોધ ગણાય. , અરજદારની નિમણૂક વર્ષ ૧૯૮૮માં કરવામાં આવી હતી અને દુર્ભાગ્યવશ સેવાના પ્રથમ જ વર્ષે તેણે ખોટી પ્રવૃત્તિઓમાં પ્રવૃત્તિ આરંભી. આવા વ્યક્તિઓને હળવી સજા આપીને મુક્ત કરાશે તો અન્ય સમાન પરિસ્થિતિ ધરાવતા કર્મચારીઓને ખોટો સંદેશો જશે. તેથી, આવા પદાધિકારીઓને શક્ય તેટલી વહેલી તકે હટાવી દેવા જોઈએ. આવા કિસ્સાઓને હળવાશથી લેવાથી કોર્પોરેશન અને અન્ય સહકર્મચારીઓ વચ્ચેનું વાતાવરણ બગડે છે. [૫૩૭- C- E]

૨. સામાન્ય રીતે, ન્યાયાલયોએ ફટકારવામાં આવેલી સજામાં હસ્તક્ષેપ કરવો નથી, જો સુધી કે સજા આઘાતજનક રીતે અસંગત ન હોય. જો ન્યાયાલયોએ તેમના વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને હળવાશથી સજામાં હસ્તક્ષેપ કે બદલી કરી તો તે ન્યાયાલયની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ ગણાશે. આવા પ્રકારના કૃત્યવિરોધને હળવાશથી લેવામાં આવે અને ન્યાયાલયોએ ભારતીય બંધારણના કલમ ૨૨૬ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને હળવી સજા આપવાનું શરૂ કરે તો તે સમાજમાં ખોટો સંદેશ મોકલશે. દેશની તમામ રાજ્ય માર્ગ પરિવહન નિગમો આવા પદાધિકારીઓના કૃત્યવિરોધને કારણે નુકસાનમાં ગયાં છે અને તેથી હવે સમય આવી ગયો છે કે આવા કૃત્યવિરોધને કડક હાથથી સંભાળવા જોઈએ, ન કે સહાનુભૂતિપૂર્વક.[૫૩૭- E- G]

રીજનલ મેનેજર, યુ.પી.એસ.આર.ટી.સી. ઇટાવાહ અને અન્ય વિ. હોતી લાલ અને અન્ય, [૨૦૦૩] ૩ એસસીસી ૬૦૫, પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૩. અરજદારને આંતરિક તપાસમાં મુસાફરોને ટિકિટ જારી ન કરવાના કૃત્યવિરોધ માટે સ્પષ્ટપણે દોષી ઠરાવવામાં આવ્યો છે. ઉચ્ચ ન્યાયાલયે પણ માન્ય રાખ્યું છે કે તપાસ યોગ્ય રીતે થઈ હતી અને અરજદારને યોગ્ય રીતે દોષી ઠરાવવામાં આવ્યો છે, પરંતુ બરતરફીની સજા ને ઘટાડીને હળવી સજા આપી છે. આવી દૃષ્ટિ સ્વીકાર્ય નથી અને હળવી સજા આપવાનો કોઈ ચુકિતસંગત કારણ નથી.

[૫૩૮- ૭]

યુ.પી.એસ.આર.ટી.સી. અને અન્ય વિ. મહેશ કુમાર મિશ્રા અને અન્ય, [૨૦૦૦] ૩ એસસીસી ૪૫૦, નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો.

દિવાની અપીલ અધિકારક્ષેત્ર:

૨૦૦૬ની દિવાની અપીલ નંબર ૪૨૩૮.

નૈનીતાલ ખાતે ઉત્તરાંચલ હાઈકોર્ટના રિટ અરજી નંબર ૭૨૯ (એમ/એસ) ઓફ ૨૦૦૧ (જૂનો નંબર ૧૬૨૮૨/૧૯૯૬) માં તારીખ ૨૮.૭.૨૦૦૫ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે ટી. મહિપાલ (પ્રદીપ મિશ્રા માટે).

અનાધા એસ. દેસાઈ (વેંકટેશ્વર રાવ અનુમોલુ માટે) પ્રતિવાદી માટે.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયાધીશ એ. કે. માથુર દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.લીવ મંજુર આ અપીલ નૈનીતાલ ખાતે ઉત્તરાંચલ હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા રિટ અરજી નંબર ૭૨૯ (એમ/એસ) ઓફ ૨૦૦૧ માં પસાર કરવામાં આવેલા હુકમ વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં વિદ્વાન સિંગલ જજે તારીખ ૨૮.૭.૨૦૦૫ ના હુકમ દ્વારા ટ્રિબ્યુનલના એ તારણને સમર્થન આપ્યું છે કે ગેરવર્તણૂક કરનાર આરોપો માટે દોષિત છે પરંતુ બરતરફીની સજા પ્રતિવાદી વિરુદ્ધ લગાવવામાં આવેલા આરોપોને અનુરૂપ નથી. વિદ્વાન સિંગલ જજે બરતરફીની સજા ઘટાડીને એક ઠપકાની નોંધ અને સંચયી અસર સાથે બે પગારવધારાને રોકી દેવાની સજામાં બદલી છે. જોકે, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે પ્રતિવાદીને પાછલો પગાર ચૂકવવામાં આવશે નહીં પરંતુ તેને સંચયી અસર સાથે સેવાની સાતત્યતા આપવામાં આવશે. તેથી, વર્તમાન અપીલ ચુ.પી. સ્ટેટ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન, દેહરાદૂન દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે.

સંક્ષિપ્ત હકીકતો એ છે કે પ્રતિવાદીની ૨૪.૭.૧૯૮૮ ના રોજ કંડક્ટર તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. જ્યારે તે ૨૮.૭.૧૯૮૯ ના રોજ ઉત્તરકાશી થી ચમોલી સુધી ચુ.પી. સ્ટેટ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન (આગળ 'નિગમ' તરીકે ઉલ્લેખિત) ની બસ ચલાવી રહ્યો હતો, ત્યારે બસનું અચાનક ચેકિંગ કરવામાં

આવ્યું અને જાણવા મળ્યું કે વીસ મુસાફરો બસમાં ટિકિટ વિના મુસાફરી કરી રહ્યા હતા. ગેરવર્તણૂક માટે તેને આરોપપત્ર આપવામાં આવ્યું અને ઘરેલું તપાસ યોજાયા બાદ, તેને તારીખ ૫.૧.૧૯૯૦ થી સેવા માંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યો. સેવા માંથી બરતરફી બાદ તેણે ઔદ્યોગિક વિવાદ ઉઠાવ્યો. ઔદ્યોગિક લેબર કોર્ટમાં એક સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો જે નીચે મુજબ છે:

"શું અરજદાર/કામદાર શ્રી સુરેશ પાલ, પિતાનું નામ નથુ રામ, કંડક્ટરની સેવાઓની સમાપ્તિ તારીખ ૫.૧.૧૯૯૦ થી નોકરીદાતાઓ દ્વારા અન્યાયી અને/અથવા ગેરકાનૂની છે? જો એમ હોય તો, અરજદાર/કામદાર કયા લાભ/વળતર માટે હકદાર છે અને કઈ હક સુધી?"

સંદર્ભ પ્રાપ્ત થયા બાદ, લેબર કોર્ટે પક્ષકારોને નોટિસ જારી કરી. લેબર કોર્ટે ઘરેલું તપાસને ધ્યાનમાં લીધા બાદ પ્રતિવાદી સામેના આરોપો સાબિત થયેલા ઠેરવ્યા અને બરતરફીને સમર્થન આપ્યું.

આ હુકમથી નારાજ થઈને પ્રતિવાદીએ નૈનીતાલ ખાતે ઉત્તરાંચલ હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ અરજી દાખલ કરી. વિદ્વાન સિંગલ જજે જોકે ગેરવર્તણૂક કરનાર વિરુદ્ધ લેબર કોર્ટના તારણોને સમર્થન આપ્યું, પરંતુ ઉપર જણાવ્યા મુજબ સજા ઘટાડી. તેથી નિગમ દ્વારા આ વર્તમાન અરજી દાખલ કરવામાં આવી.

અમે પક્ષકારો માટે વિદ્વાન વકીલશ્રી સાંભળ્યા છે અને રેકૉર્ડનો અભ્યાસ કર્યો છે.

વર્તમાન કેસમાં આપણી વિચારણા માટેનો ટૂંકો પ્રશ્ન એ છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા સુધારવામાં આવેલી સજા ન્યાયી છે કે નહીં? વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે શોધી કાઢ્યું હતું કે વર્તમાન કેસમાં આપવામાં આવેલી સજા ગુનેગારના અપરાધ સાથે અસંગત છે. જ્યાં સુધી અરજદારના અપરાધની વાત છે, ત્યાં સુધી સ્થાનિક તપાસમાં જાણવા મળ્યું છે કે અરજદાર વીસ મુસાફરોને ટિકિટ ન આપવા બદલ દોષી છે અને શ્રમ અદાલત અને ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા સ્થાનિક તપાસના સમાન તારણને સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે. અરજદાર વાહક હતા અને ઉચ્ચતમ સ્તરની અખંડિતતા અને વિશ્વસનીયતા વાળુ પદ ધરાવતા હતા. જો અરજદાર જેવા હોદ્દેદાર ટિકિટ ન આપીને અને પૈસા ખિસ્સામાં નાખીને નાણાંનો દુરુપયોગ કરવાનું શરૂ કરે છે, જેનાથી નિગમને નુકસાન થાય છે, તો આ એક ગંભીર ગેરવર્તણૂક છે. તે દુર્ભાગ્યપૂર્ણ છે કે અરજદારની નિમણૂક ૧૯૮૮ માં કરવામાં આવી હતી અને સેવાના પ્રથમ વર્ષમાં જ તેમણે ગેરવર્તણૂક શરૂ કર્યું હતું તો ભવિષ્યમાં તેમની પાસેથી શું અપેક્ષા રાખી શકાય. જો સેવાના પ્રથમ વર્ષમાં આ સ્થિતિ હોય અને જો આવી વ્યક્તિઓને હળવી સજા આપવામાં આવે તો તે સમાન સ્થિતિ વાળ હોદ્દેદાર અન્ય વ્યક્તિઓ માટે ખોટો સંકેત હશે. તેથી, આવા કિસ્સાઓમાં હોદ્દેદારને શક્ય તેટલી ઝડપથી બહાર કાઢવો જોઈએ અને શ્રમ અદાલત દ્વારા તેને સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે. અમારો દ્રઢ મત છે કે આવી ઘટનાઓને હળવાશથી લેવી જોઈએ નહીં જેથી નિગમ અને અન્ય સહકાર્યકરોમાં વાતાવરણ પ્રદૂષિત થાય.

સામાન્ય રીતે, કોર્ટો સજાને બદલે હળવી સજા સ્થાપિત કરતી નથી સિવાય કે તે આઘાતજનક રીતે અપ્રમાણસર હોય; જો તેમના અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં સજામાં હળવાશથી દખલગીરી અથવા તેને બદલે હળવી સજા સ્થાપિત કરવામાં આવે તો તે કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ ગણાશે. જો આ પ્રકારની ગેરવર્તણૂકને હળવાશથી લેવામાં આવે અને કોર્ટો બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને સજાને બદલે હળવી સજા સ્થાપિત કરવાનું શરૂ કરે તો તે સમાજમાં ખોટો સંકેત આપશે. દેશના તમામ રાજ્ય માર્ગ પરિવહન નિગમો આ પ્રકારના પદગ્રહણ કરનારાઓની ગેરવર્તણૂકને કારણે ખોટમાં ચાલી રહ્યા છે, તેથી, હવે સમય આવી ગયો છે કે ગેરવર્તણૂક સાથે કડક હાથે વ્યવહાર કરવામાં આવે અને ઉદારતાથી નહીં.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે આ કોર્ટના રીજનલ મેનેજર, યુ.પી. એસ.આર.ટી.સી., ઈટાવાહ અને અન્ય વિ. હોતી લાલ અને અન્ય, [૨૦૦૩] ૩ એસસીસી ૬૦૫ માં નોંધાયેલા ચુકાદા તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું હતું, જેમાં આ કોર્ટે ખૂબ સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું છે કે તે અપ્રમાણસર છે તેવું માત્ર એક નિવેદન હળવી સજાને બદલે સ્થાપિત કરવા માટે પૂરતું નથી. આ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું:

"સજાની માત્રા સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલે કારણો નોંધવા પડશે કે શા માટે એવું લાગે છે કે સજા સાબિત થયેલા આરોપોને અનુરૂપ નહોતી. હસ્તક્ષેપનો અધિકાર ખૂબ મર્યાદિત અને

અપવાદરૂપ કિસ્સાઓ સુધી પ્રતિબંધિત છે. હાઈકોર્ટના પડકારાયેલા હુકમમાં સજાને અપ્રમાણસર શા માટે ગણવામાં આવી તે અંગે કોઈ કારણો દર્શાવવામાં આવ્યા નથી. કારણો આપવામાં નિષ્ફળતા ન્યાયનો ઇનકાર કરવા સમાન છે. માત્ર એટલું કારણ કે તે અપ્રમાણસર છે તે પૂરતું નથી, તે માત્ર સામેલ રકમ જ નથી પરંતુ માનસિક સ્થિતિ, કરવામાં આવતી ફરજનો પ્રકાર અને સજા પ્રમાણસર છે કે અપ્રમાણસર છે તે ધ્યાનમાં લેતી વખતે નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં જતા સમાન સંબંધિત સંજોગો પણ છે. જો આરોપિત કર્મચારી વિશ્વાસની સ્થિતિ ધરાવતો હોય જ્યાં પ્રામાણિકતા અને અખંડિતતા કાર્ય કરવા માટેની અંતર્ગત આવશ્યકતાઓ હોય, તો આ બાબત સાથે ઉદારતાથી વ્યવહાર કરવો યોગ્ય રહેશે નહીં. આવા કિસ્સાઓમાં ગેરવર્તણૂક સાથે કડક હાથે વ્યવહાર કરવો પડશે. જ્યાં વ્યક્તિ જાહેર નાણાં સાથે વ્યવહાર કરે છે અથવા નાણાકીય વ્યવહારોમાં રોકાયેલ છે અથવા ન્યાસ સંબંધિત ક્ષમતામાં કાર્ય કરે છે, ત્યાં ઉચ્ચતમ સ્તરની અખંડિતતા અને વિશ્વસનીયતા આવશ્યક અને અબાધિત છે. તે પૃષ્ઠભૂમિમાં મૂલ્યાંકન કરતા, હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચના તારણો યોગ્ય નથી."

આ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને તેમાં વધુ કંઈ ઉમેરવાનું બાકી નથી.

પ્રતિવાદી માટેના વિદ્વાન વકીલે આ કોર્ટના ચુ.પી. એસ.આર.ટી.સી. અને અન્ય વિ. મહેશ કુમાર મિશ્રા અને અન્ય, [૨૦૦૦] ૩ એસસીસી ૪૫૦, માં નોંધાયેલા કેસમાંના નિર્ણય તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું છે. તે કેસમાં આ કોર્ટે વિચિત્ર હકીકતોમાં ઉદાર વલણ અપનાવ્યું હતું અને હાઈકોર્ટના હુકમને સમર્થન આપ્યું હતું જેમાં બરતરફીની સજા આઘાતજનક રીતે અપ્રમાણસર હોવાનું જણાવ્યું હતું અને સજાની માત્રામાં દખલગીરી અને બરતરફીને બદલે પુનઃસ્થાપનનો નિર્દેશ આપવાનું ન્યાયી ઠેરવ્યું હતું. તે પણ ચુ.પી. સ્ટેટ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશનનો કેસ હતો. ભલે ગમે તે હોય, દરેક કેસની પોતાની વિચિત્ર હકીકતો હોય છે પરંતુ આ તાત્કાલિક કેસમાં અમે સંતુષ્ટ છીએ કે ઘરેલું તપાસમાં જણાયા મુજબ અરજદાર મુસાફરોને ટિકિટ જારી ન કરવાની ગેરવર્તણૂક માટે સ્પષ્ટપણે દોષિત ઠર્યો છે. હાઈકોર્ટે પણ જણાવ્યું છે કે તપાસ યોગ્ય છે અને અરજદારને યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો છે પરંતુ વિદ્વાન સિંગલ જજે હળવી સજાને બદલે સ્થાપિત કરી છે.

ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો અભિપ્રાય છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા લેવામાં આવેલા ઢ્રષ્ટિકોણને સમર્થન આપી શકાતું નથી અને હળવી સજા આપવા માટે કોઈ કારણ નથી. તેથી, અમે આ અપીલને મંજૂરી આપીએ છીએ, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશના આદેશને રદ કરીએ છીએ અને નિગમ દ્વારા પસાર કરાયેલા બરતરફીના આદેશની પુષ્ટિ કરીએ છીએ.

ખર્ચ માટે કોઈ હુકમ નથી.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

*This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.